

Передплата

на «РУСЛАНА» вносять:

в Австрії:

на пів рік . . . 10 ар. (20 кор.)
на пів року . . . 5 ар. (10 кор.)
на чверть року 2-5 ар. (5 кор.)
на місяць . . . 85 кр. (1 к. 70 с.)

За границею:

на пів рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року . . . 8 рублів
або 18 франків
Поодинокі числа по 8 кр. ав.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Пашкевича.

Виходить у Львові щодня крім неділь і руских свят о год. 6-ій пополудні.
Редакция, администрация і експедиция «Руслана» під ч. 1. пл. Домбровского (Хорунщини). Експедиция місцева в Агенції Соколовского в пасажі Гавсманна.
Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Рекламациі неопечатані вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 10 кр. від стрічки, а в «Надісланім» 20 кр. від стрічки. Подяки і приватні доносени по 15 кр. від стрічки.

Полуднево-африканські страстотерпії.

(+) Дня 20. с. м. як-раз минуло два роки з того часу як під впливом жадних золота і діамантів англійських біржевиків розпочала Англія війну з Бурами. Про зміничість воєнного щастя з одного і другого боку писали ми свого часу. Але останніми днями звернула ся цікавість всего світа на тамошні події. Англичанам здавало ся вже, що мають в своїх руках головний відділ Бурів з Ботою на чолі, який они обсадили по південі Трансвалю, і що Бота вже їм не уйде. Тай прихильники Бурів побоювали ся, що Боту може стрітати доля Кронього з 17. лютого 1899. р. Одначе знаменитому проводирови підїздової війни повело ся видобути ся з англійського обсачення. Він своїм звичаєм розпустив військо, а оно спасло ся без бою з Англичанами, котрі навіть не знали, в котру сторону звернув ся Бота, а хоч пустили ся за ним в погоню, не могли ні чого осягнути задля слоти і розкалі. Таким способом звернені на головний відділ Бурів змаганя Кітшенера зовсім не довели до успіху, але також в інших сторонах проявили Бури незвичайну рухливість.

В Капляндії, де спосібний генерал Френш давно заповідав, що край сей зовсім очищений з Бурів, сі останні посунули ся аж до південного побережя і стоять у віддаленю 60 кілометрів від англійської пристани. Задля того в англійській воєнній раді настала велика тривога, і 24. має відбути ся в Лондоні окрема рада міністрів в сій справі під проводом

самого короля Едварда. Воєнна рада відказує всяких пояснень і се позваляє додумувати ся, що положенє англійських війск вельми критичне. Зібрані там відділи добровольців мусять Англичане держати дальше в збруї і старати ся о нові відділи, а успіхи їх такі, що деколи поведе ся їм дістати в руки поодиноких «полонників», або кілька возів і пару штук худоби.

Тим то погляд одного англійського дневника видає ся правдивим, що війна потриває ще з рік і доведе і немногих ще вірних англійських підданих до розпукі. В Капляндії думають, що Кітшенер буде приневолений небавом уступити ся з Преторії і цофнути ся до Йоганесбургю. Кітшенер сам усомнив ся, як запевняють, про успішність війни. Він мав висловити ся перед кореспондентом Figar-a, що сю війну розпочато проти здорового розуму, а самолюбні міністри вмовили в нарід, що англійські війська зроблять собі легенький прохід до Трансвалю, а тимчасом тисячі ушали жертвою і се на рахунок біржевих спекулянтів.

Однак саме поступованє Кітшенера стає в суперечности з яго поступованем. Тож він сам оповістив, що війна скінчить ся 15. вересня і розпочав ремесло ката. Щоби перевести успішно сю «війну поліційну», як висловлюють ся льондонські війскові кружки, домагає ся колоніяльне правительство окремого кінного відділу 10 000 їздців. Сим відділом мають проводити Бури, котрі піддали ся Англичанам, а офіцери сего відділу мають дістати право, поступати в усіх випадках самовільно. Тим способом настане ще більша здичилість, що нагадувати-ме жорстокість 30-літ-

ної війни. Сей спосіб війни викликан в цілім світі загальне обуренє супроти Англії. В Амстердамі утворив ся комітет, котрий звиває робітників в пристанях, щоби відмовляли Англичанам виладовуванє їх кораблів. Сей комітет розіслав уже відозви до робітників в Антверпії, Гапр, Марсилїї, Генуї, Бремї, Гамбурзі і т. д. з візванем, щоби прилучили ся до бойкоту. Наколи всі згодять ся, буде оповіщений бойкот, а наколи се буде виконане, може в Лондоні надумають ся змінити поступованє.

На раді міністрів заповіджений 24. с. м. сподівають ся опозиції проти чамберленівської політики в південній Африці. Після вістий з окруженя Крігера 15.000 Капголендерців виступило оружно в обороні Бурів, а Крігер дістав з безіменного жерела 2 мільони франків в англійських грошех з цілію: «на доповненє узброєня і поживи для хоробрих Бурів».

Слота і розкаль утрудняють англійським війскам операцію, а положенє Англії стало вельми поважним і грізним.

Богдан Барвіньський.

З'їзд

галицького князя Данила з угореким королем Белею IV в Прешбурзі 1250. р.

(Історично-критична аналіза).

Галицько-волинська літопись (трета часть т. зв. Іпатської літописи¹⁾) подає під р. 6760 (1252)

¹⁾ Літопись по Іпатскому списку. Издаіе археограф. комиссіи. С.-Петербургъ 1871.

12)

LABOREMUS

ДРАМА В 3 АКТАХ

∞ БЕРНШТЕРНЕ БЕРНСОНА ∞

переклав Лев Лопатинський.

ЛЯНГФРЕД

Ти не знаєш, скільки я терпів!

ЛИДИЯ

І ти не писав до мене! Тоді я була-б приїхала.

ЛЯНГФРЕД

Чиж я міг сам собі признати ся до сего, не правда-ж? А по друге мені самому не було про се ясно.

ЛИДИЯ

Дякуй Богу, що тепер ти схоронив ся до мене. Не дізнаєш заводу. Сотворю довкола тебе велику, широку тишину, немов би у великім лісі, ти проживав у великім лісі.

ЛЯНГФРЕД

(уважно). Що розумієш під тим?

ЛИДИЯ

Штучкою є власне, бути самому, далеко від всего довокола себе.

ЛЯНГФРЕД

Розуміє ся!

ЛИДИЯ

Последного разу ми не встигли сего. Цілий час зійшов нам на сім, щоби винайти, як ми могли-б бути самотними. Се справляло несупокій. — Не розумієш сего?

ЛЯНГФРЕД

Може?... Взагалі, знаєш...

ЛИДИЯ

(перебиваючи). Виїдьмо, Лянґфреде! Нема иншого виходу. Ти і я, я і ти і тиша, тиша. Ніхто і нічо більше. Тоді побачим!

ЛЯНГФРЕД

Ба, колиб лише удало ся! Я так охляв.

ЛИДИЯ

їдьмо, їдьмо, Лянґфреде! О! — От, ходи зі мною до міста, тепер зараз.

ЛЯНГФРЕД

До міста?

ЛИДИЯ

Я лише скочу до себе; переберу ся. Потім підемо до міста і всьо зорудуємо.

ЛЯНГФРЕД

По щож нам міста до того?

ЛИДИЯ

Прецінь я мушу мати якусь гардеробу на подорож.

ЛЯНГФРЕД

Чи не мавш досить гардероби?

ЛИДИЯ

На подорож, ні.

ЛЯНГФРЕД

(сміє ся). Ми, що їдемо, аби бути на самотині!

ЛИДИЯ

Певно не розумієш, що таке гардероба, ти.

ЛЯНГФРЕД

Силкось! Богато куфрів! Великі незручні пудла! Страшна язва!

ЛИДИЯ

Але в кождім куфрі є щось таке, що може стати штучкою. Так неприємно, як твої звої нот. Відповіж мені: що знає маляр?

ЛЯНГФРЕД

Маляр? Найчастійше не богато.

ЛИДИЯ

В своїй штуді, розумію, в своїй штуді.

ЛЯНГФРЕД

О, здає ся, дещо про рисунок і фарбу.

ЛИДИЯ

А різьбар?

дуже цікаву та на жаль, до сей пори ще критично не вивчену звістку про з'їзд галицького князя Данила з угорським королем Белею IV. в Прешбурзі в часі великого австрійського безкоролів'я:

„Присла король Угорськи к Данилу, прося его на помощь: бѣ бо имѣ рать на бои с Нѣмци: иде ему на помощь и приде къ Пожгу. Пришли бо блху послы Нѣмцкыи к нему, бѣ бо царь обдержжа Ведынь, землю Ракутську и Штирську: Герцоукъ бо уже убьенъ бысть. Бѣ бо имена посламы: воевода царевъ и пискупъ Жалошь Пурьскый, рекомый Сольскый, и Гарикъ Порумьскый и Ото Гартельникъ Пѣтовскый“¹⁾.

Дальша частина сей звістки²⁾ не зображає для нас великої вартости, бо літописець займає ся там лиш описом вражіння, яке зробив на Німців багатий стрій князя Данила та свѣтла збруні его лицарської дружини.

Про сей з'їзд не згадують ні одним словом німецькі та угорські літописи. Однак ми бачимо, що звістка нашої літописи має реальну основу помімо сего, що мовчить она завзято о тім, що діялось на згаданім з'їзді, та о его наслідках.

Сю звістку Галицько-волинської літописи старало ся вивчити трох вельми поважних дослідників рускої історії, однак на їх погляди ніяк згодити ся не можна.

Професор львівського університету Шараневич в студії про Іпатську літопись уважає послів присутних на з'їзді в Прешбурзі, послами німецького цїсаря Конрада IV, а причиною війни Белі IV і самого з'їзду бабенберську квестію, редукуючи притім рік, який подає руска літопись, з 1252. на 1251. р.³⁾

Се однак відома річ, що Конрад IV так був занятий подїями в Італії (де в жовтні 1251. р. раз на все удав ся), що не лиш не вступав з ніякими претенсіями до спадщини по Бабенбергах, але навіть не звертав уваги на осиротіле князівство⁴⁾. Про яку небудь війну та переговори сего цїсаря з Белею IV німецькі та угорські літописи нічого не згадують, а ми можемо без сумніву припускати, що колиб що небудь такого було лучило ся, то сї літописи були-б про так важні події широко оповіли. Згля-

¹⁾ Там же: стр. 540.

²⁾ Там же: стр. 541.

³⁾ Die Nupatlos-Chronik, als Quellenbeitrag zur österreichischen Geschichte. Lemberg 1872. pag. 59—67. Проф. Грушевський в розправі: Хронологія подій Галицько-волинської літописи. (Записки наук. тов. ім. Шевч., XLІ і сібно) стр. 35, нот. 1. хибно цитує із згаданої статі Шарановича, немов то сей останній на сторінці 56—7 приймає для з'їзду в Прешбурзі рік 1250. Шараневич приймає однак рік 1251. і то на ст. 55, 59 і 62. Рік 1250. приймає він на ст. 56—7 для зовсім півного походу Данила на Угорщину.

⁴⁾ Logenz: Deutsche Geschichte. I, стр. 79; Huber: Geschichte Österreichs. I, стр. 524; Pölitz-Logenz: Österreichische Geschichte. 2. Aufl. Wien 1871. стр. 35.

дом року 1251, який проф. Шараневич приймає для згаданих подій, зауважимо, що Беля IV, як се знаємо з жерел, в сім році не провадив ніяких воєн.

На більшу увагу заслуговує гіпотеза професора київського університету, Дашкевича, котрий лучить рівнож події, які подає Г.-в. літопись (се є війну Белі IV. і з'їзд в Прешбурзі) з історією німецького цїсарства, однак відносить їх до цїсаря Фридриха II, уважаючи рівночасно послів, присутних в Прешбурзі, послами сего-ж цїсаря. Але з огляду на се, що цїсар Фридрих II. помер вже 13. грудня 1250. р., мусів проф. Дашкевич яко властивий рік з'їзду покласти не 1252. лиш 1249. р.¹⁾

Однак і ся гіпотеза не може удержати ся з подібних причин, що й гіпотеза проф. Шараневича. Ми не знаємо з ніяких жерел про якусь війну цїсаря Фридриха II. з Белею IV. (таж і се був би незвичайно важний до занотована факт для німецьких та угорських літописей), а впрочім Беля IV. виступив з претенсіями до австрійської спадщини доперва 1250. р., кілька місяців перед смертю сего цїсаря²⁾, тож рік 1249. цілком тут не надає ся.

Останніми часами заяв ся проф. Грушевський в двох знаменитих працях³⁾ наново вісткою Г.-в. літописи, розвиваючи дальше гіпотезу проф. Дашкевича. Хотячи сю вістку остаточно вивчити, піддав він її аналізі та дійшов до результату, що речене: «бѣ бо царь обдержжа Ведынь...» вказує без сумніву на те, що літопису вістку треба покласти між 1247. а першою половиною 1249. р., бо в тім часі находили ся австрійські краї дійсно в руках цїсаря Фридриха II.; на думку проф. Грушевського не можна вістці Г.-в. літописи віднести до другої половини 1249. р.; бо Відень був тоді вже в посїданю маркграфу Германа з Баден; речене: «Герцоукъ бо уже убьенъ бысть» вневняє поважного професора, що війна Белі IV. та з'їзд в Прешбурзі мали місце небагом по смерті останнього австрійського герцога Фридриха II. Бойкого. Остачно думає проф. Грушевський, що з огляду на історичні події, які літописець занотував сейчас по звістці про прешбурський з'їзд, найправдоподібнішим роком, під який сю вістку годило би ся покласти, є рік 1248.⁴⁾

¹⁾ Княженіє Данила Галицького по русскимъ и иностраннымъ извѣстіямъ. Київ 1878. стор. 98, нот. 4.

²⁾ Logenz: Deutsche Gesch. I, стр. 107; Wachmann: Geschichte Böhmens, I, стр. 545; Huber: Gesch. Öst. I, стр. 524.

³⁾ Істрія України-Руси. Львів 1900. III, стор. 165 і 550 (нота до стор. 165); згадана Хронологія, стор. 34 і дальші.

⁴⁾ В виду сего, що, як знаємо, хронологізатор Г.-в. літописи довільно попереважав літописні усгупи (пор. Костомаровъ: Лекція по русской исторіи. С.-Петербургъ 1861. стор. 50) відповідно до своєї хроноло-

Але й сей вислід не видає ся нам достачно узасадненим по тій причині, що проф. Грушевський (подібно як Шараневич і Дашкевич) не звертає уваги на обстивини, що промовляють против его гіпотези. Тож задачею нашої розвідки є: перевести докладну аналізу вістки Г.-в. літописи та по зможі вивчити її критично при помочи історично-певних фактів.

(Дальше буде).

Політичні збори на Буковині.

Перед від'їздом до ради державної відбуло ся в Чернівцях посольське справозданє посла Николая рицаря Василька, яке виросло до ваги знатного політичного віча. Після реляції посла Василька, в якій він здав справу зі своєї посольської діяльності в соймі, в державній раді і в делегаціях, та пояснив своє становище супротив других руских послів, як і других клубів, вивязала ся всестороння дискусія.

Особливож славнозвісний буковинський діяч, пос. др. Стоцкий умів звести єї на дорогу, на якій она доторкнула найважнійших справ для буковинської Руси та спонукала до ухваленя дотичних резолюцій. Тому пропускаячи дотичні промови, подамо ухвалені зборами резолюції, щоби тим способом дати короткий, але досить повний образ теперішних потреб і змагань на Буковині.

Як звісно, в буковинськїм соймі творили більшість німецькі, рускі і вірмено-польскі послы супроти румунських. Пояснюючи сї взаємини, др. Стоцкий поставив резолюцію:

„Утриманє дотеперішньої більшости соймової, зложеної з Русинів, Німців і Вірмено-Поляків, в для успішного розвитку політичних справ кравих пожаданє. Колиб однак з причин від руских послів незалежних тотя більшости мала-б розбитися і мало-б заносити ся на нове утворенє партій, то на руских послів вкладає ся обовязок, аби завчасу витягнули із такого поступованя дотеперішних союзників відповідні консеквенції і аби подбали, щоби ніяким чином справа руска не потерпіла на тім ніякої шкоди“.

Щоби зарадити покривдженю рускої мови в урядах треба передовсім видати з лона народу більшу скількість урядників, а се стане можливим лише при поможению руских середних шкіл; тому ухвалено резолюцію:

Взиває ся руских послів, аби всіх сил доложили, щоби в північній часті Буковини запровадили руску гімназію, в тим додатком, щоби всі рускі громада слали петиції до державної ради за заложенєм рускої гімназії.

Третою резолюцією, яку поставив др. Стоцкий, а збори ухвалили, було:

Взиває ся наших послів, аби доложили всіх своїх сил, щєб правительство допомогло заложити банк кравий на Буковині. Сей банк зарадив би недостаткови дешевого кредиту на землю для мужиків, зменшив би лихо еміграції, допоміг би до закупна і розпарцельованя більших шарів землі, а вкінци він належить ся справедливо Буковинцям, які не будуть користали з добродійства великих інвестиційних робіт, на які правительство призначило тисячі мільонів для других країв.

Вкінци ухвалено ще дві резолюції. Др. Стоцкий в справі митових договорів з посторонніми державами вніс:

Взиває ся наших послів, аби як найбільшійше про се дбали, щоби при ухвалі договорів цлових з сусідними державами і угоди з Угорщиною не потерпіло наше рільництво;

а учитель п. Дарій Пігуляк поставив резолюцію:

Взиває ся послів, щоби старали ся о скасованє оплат за дорученя судових писем.

Державна рада.

Удержавленє залізниць.

Вчешанше засіданє зійшло на пристрасних лайках за маловажні справи, які можна було полагодити за пів години. По відчитаню вєсенє та інтерпеляцій приступлено до дальшої гії, сей останній аргумент проф. Грушевського не є для нас зовсім переконуючий.

ЛЯНГ'ФРЕД
Дещо про лінії і форми.

ЛИДИЯ
А музик?

ЛЯНГ'ФРЕД
До чого се стремить?

ЛИДИЯ
(перебиваючи). Але музик?

ЛЯНГ'ФРЕД
Ну, дещо про тон і...

ЛИДИЯ
А гардероба є тим всім разом! Частию нас самих, значить, коли она на нас. А ми самі? Ми самі...

ЛЯНГ'ФРЕД
(цілує єї) ...стаємо чаруючими! — Іду з тобою! (стоять в глибині на право).

ЛИДИЯ
Тепер ти розтаєв.

ЛЯНГ'ФРЕД
Завважала?

ЛИДИЯ
Певно. Але ще не так, як повинен. Ой, ти — тебе люблять, се круто! Чи можеш заперечити.

ЛЯНГ'ФРЕД
А так.

ЛИДИЯ
Не хочу тобі схлібляти тим, що се тобі заявляю.

ЛЯНГ'ФРЕД
Отже прощай! (іде до дверей в глибині).

ЛИДИЯ
(шепче за ним). Не важ ся вуйкови нічо казати про се!

ЛЯНГ'ФРЕД
(обертає ся зі сміхом). Очевидно, мусів прийти вуйко на остаток (іде до дверей в глибині).

ЛИДИЯ
(що стоїть тепер при дверех на право). Вийдеш сюда?

ЛЯНГ'ФРЕД
Або є друга дорога, щоби була вільна?

ЛИДИЯ
(виходить на право в глибині).

ЛЯНГ'ФРЕД
(за нею).

Заслона.

(Дальше буде).

